

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

факультет журналістики

кафедра прикладної лінгвістики та літературознавства

кафедра іноземних мов

кафедра журналістики

кафедра філософії

**КОНЦЕПТИ, ДИСКУРС І ЕТИКА КОМУНІКАЦІЇ: ЛІНГВІСТИЧНІ,
ЖУРНАЛІСТСЬКІ ТА ФІЛОСОФСЬКІ ВИМІРИ**

Матеріали міжкафедрального круглого столу

27 березня 2026 року

Одеса – 2026

**УДК 81'42:174.4:070(049.2)
К653**

Круглий стіл проведено відповідно до наказу ректора Національного університету «Одеська юридична академія» від 03 березня 2026 р. № 462-59

Організаційний комітет конференції:

Голова оргкомітету:

Мінас АРАКЕЛЯН – проректор з наукової роботи, доктор юридичних наук, професор.

Заступники голови оргкомітету:

Олена СКАЛАЦЬКА – декан факультету журналістики, доктор філософських наук, професор.

Мирослава МАМИЧ – завідувач кафедри прикладної лінгвістики та літературознавства, доктор філологічних наук, професор.

Олексій ФЕДОТОВ – начальник науково-дослідної частини, доктор юридичних наук, професор.

Робоча група:

Юлія ТОМЧАКОВСЬКА – завідувач кафедри іноземних мов, доктор філологічних наук, доцент.

Вікторія КОЛКУТІНА – завідувач кафедри журналістики, доктор філологічних наук, професор.

Ігор ШАМША – в.о. завідувача кафедри філософії, кандидат філософських наук, доцент.

Анастасія КІСЕЛЬОВА – доцент кафедри прикладної лінгвістики та літературознавства, кандидат філологічних наук, доцент.

Таїсія ІВАНІЙЧУК – директор наукової бібліотеки НУ «ОЮА»

Метою круглого столу було осмислення ролі мови, комунікації та дискурсивних практик у сучасному суспільстві, а також етичних засад інформаційної взаємодії в умовах розвитку медіа й цифрових технологій. Учасники обговорили проблеми медійних маніпуляцій, поширення фейкової інформації, етики комунікації, меж свободи слова та впливу соціальних мереж і генеративного штучного інтелекту на суспільну свідомість. Окрему увагу приділено лінгвістичним і філософським аспектам формування смислів, істини та відповідальності за комунікативні дії. У підсумку наголошено на важливості критичного мислення та формування етично відповідального інформаційного середовища.

Матеріали та пристатейна література публікуються в авторській редакції. За достовірність фактичної інформації у публікаціях відповідальність несуть автори.

Концепти, дискурс і етика комунікації: лінгвістичні, журналістські та філософські виміри : матеріали міжкафедр. круглого столу (м. Одеса , 27 березня 2026 р) / упоряд.: М. В. Мамич. Одеса : НУ «Одеська юридична академія», 2026. 110 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/32787> ;DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.32787>

© НУ «Одеська юридична академія», 2026

Козак Т.

Особливості семантично-функціонального перекладу термінів німецького цивільного та кримінального права українською мовою.....38

Колкутіна В.

Трансформація образності у сучасному медіатексті.....42

Крижановська Т.

Невизначеність як концепт сучасного комунікативного дискурсу: філософський аналіз.....45

Лепетуха М.

Трансформація журналістських жанрів і наративів у соціальних мережах в умовах дезінформації.....49

Лесневська К.

Сучасний інтернет-дискурс: аспекти дослідження.....52

Літвінчук І.

Від новин до медіафрагментів: еволюція журналістського дискурсу в цифрову епоху.....55

Мамич М.

Етична рамка мовлення в умовах війни: трансформація концептів *відповідальність* та *солідарність* в українському публічному дискурсі.....59

Назаренко О.

Публічний виступ як форма комунікативної взаємодії в системі соціальних комунікацій.....64

Вікторія КОЛКУТІНА,
*доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри журналістики
Національний університет
«Одеська юридична академія»*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБРАЗНОСТІ У СУЧАСНОМУ МЕДІАТЕКСТІ

Створення публіцистичного образу є складним процесом, що визначається передусім рівнем журналістської майстерності автора. Професійна компетентність журналіста охоплює здатність до точного відбору фактів, їх аналітичного осмислення та структурно-логічного упорядкування матеріалу. Важливим чинником виступає також природа образності, індивідуальний стиль автора, який реалізується через мовні засоби, інтонаційну організацію тексту та способи вираження авторської позиції. Саме завдяки цим елементам формується цілісний публіцистичний образ, що здатний не лише інформувати, а й впливати на свідомість реципієнта.

Не менш значущою складовою є природа образності, яка визначає характер і способи репрезентації дійсності у публіцистичному дискурсі. Образність у журналістиці ґрунтується на поєднанні фактологічної достовірності з емоційно-оцінним забарвленням, що забезпечує глибше розкриття теми та посилює вплив на читача. Використання тропів, метафоричних конструкцій, символів та асоціативних зв'язків сприяє створенню багатовимірного образу, який виходить за межі суто інформаційного повідомлення та набуває рис художньої узагальненості.

Таким чином, взаємодія журналістської майстерності автора та природи образності забезпечує ефективне функціонування публіцистичного образу як ключового елемента медіатексту. Високий рівень професійної підготовки журналіста дозволяє адекватно використовувати потенціал

образності, уникаючи надмірної суб'єктивізації або спрощення змісту. У результаті формується збалансований текст, у якому поєднуються інформативність, аналітичність і виразність, що є необхідною умовою успішної комунікації в сучасному медіапросторі.

У традиційному трактуванні система образів у тексті постає як багаторівнева структура, що охоплює різні типи репрезентації дійсності. Зокрема, виокремлюють збірні образи, які акумулюють риси певної соціальної групи, та узагальнені, що відображають типові явища й закономірності. Важливу роль відіграють образи-деталі, через які досягається конкретизація та смислова насиченість тексту, а також символічні образи, що розкривають глибинні, часто багатозначні сенси. Окреме місце належить біблійним вічним образам, які апелюють до культурної пам'яті, архетипів та універсальних моральних цінностей. Крім того, у структурі тексту функціонують образ автора як носія світоглядної позиції та образ персонажа, що репрезентує індивідуалізований вимір тієї реальності, що відображається публіцистом. Відомий дослідник природи образності Володимир Здоровега підкреслював: «Інша справа публіцистика. В ній своєрідно поєднуються, переплітаються елементи логічно-абстрактного мислення, симбіоз поняття і образу... Але публіцист, есеїст, коментатор, оглядач, популяризатор науки можуть і вдаються до використання різних видів образу, починаючи від словесного або образного виразу, художньої деталі, образної картини і закінчуючи образом-персонажем.

У чому своєрідність цих образів? Насамперед у тому, що цей вид образу органічно зв'язаний з поняттям, що публіцист ніби перетворює думку в живу особистість. Від логічного поєднання слів-понять з елементарною образністю на рівні словесних образів виникає нова якість мислення – публіцистичного. Йдеться, отже, не про прикраси, орнаменталістику. Маємо справу із *специфічним мисленням*, яке органічно всмоктує в себе систему специфічних образів і образності» (Здоровега, 2010) (курсив нащ – В.К.). Вдало сконструйований автором образ стає ефективним інструментом

глибшого проникнення в сутність складних явищ - політичних, економічних чи соціальних, які важко адекватно й стисло передати засобами суто описових характеристик або дефініцій. Саме завдяки образному узагальненню забезпечується більш цілісне й доступне осмислення реальності, або сам образ ототожнює цю реальність.

У публіцистичних текстах Віталія Портникова, Оксани Забужко, Юрія Андруховича простежується аналогічний, доволі репрезентативний приклад образно-публіцистичного осмислення дійсності, що поєднує аналітичну глибину з виразною образністю. Такий підхід забезпечує не лише підсилення емоційного впливу на аудиторію, а й сприяє більш рельєфному окресленню складних суспільно-політичних процесів, водночас зберігаючи можливість як продуктивних інтерпретацій, так і певних дискусійних чи суб'єктивних акцентів. Так, Віталій Портников віднаходить цікаві образи «пострадянського суспільства» як простору незавершених трансформацій, образ «держави в перехідному стані», що балансує між демократичними прагненнями та авторитарними практиками, а також образ «політичної еліти», яка нерідко постає носієм суперечливих інтересів і стратегій. Важливим є й узагальнений образ «громадянина», який у текстах автора репрезентує водночас і пасивність, і потенціал до відповідальності та змін. Такі образи виконують аналітичну функцію, дозволяючи автору узагальнювати складні процеси та репрезентувати їх у доступній і концептуально цілісній формі.

Таким чином, на часі образ публіцистичний зазнає трансформації: він має синкретичну природу і об'єднує, уміщує у собі образ автора, його позицію, його власну живу думку, фактично, перетворюючись на ключову ідею митця.

Література

1. Здоровега, В. (2010). Природа і специфіка образу в журналістиці. Режим доступу:

https://web.archive.org/web/20100326181940/http://www.franko.lviv.ua/faculty/jur/publications/visnyk26/Statti_Zdorovega.htm